

D. Isidor. Cenedus. Bellarm. Henriq. Hugo. Durand. Casar.

Glossa. Budaus. Immola. Zabarella. Panormit. Vitalius. Gomez. Barbosa.

Azor.

5.

Paludan. S. Anton. Henriq. Avila. Sayrus.

10.

Gambar. Abbas.

Trident.

Saar. Sayrus.

QUESTIO III.

De potestate Episcopali ad dispensandum in votis, ac iuramentis quibusdam exceptis.

SUMMARIUM.

- 11 Episcopus potest dispensare in votis subditorum excois quinq.
12 Potest Episcopus dispensare in voto casti-

tatis, ac Religioni non absoluto, nec ex amore Dei, sed condicionali, & num. 13. & 14.

51 Potest Episcopus dispensare in iuramento quibusdam exceptis.

Potest ergo Episcopus, seu Archiepiscopus dispensare in omnibus votis suorum subditorum, quia Episcopus habet sufficientem jurisdictionem ad rectam suae Ecclesiae gubernationem, & bonum suorum subditorum. Ex- cipiuntur tamen quinque vota, quae reservata sunt Summo Pontifici, verbi gratia votum perpetuae castitatis, Religionis approbatae, votum peregrinationis ad limina Apostolorum, ad terram sanctam, & S. Jacobum, ut patet ex extravaganti Dominici de remissionibus, & penitencia, & licet in his tribus ultimis votis iuxta Panormitanum in cap. ex multa de voto, Tabienam verbo dispensatio. num. 11. & alios possit, Episcopus dispensare, quando facta sunt tantum causa devotionis, & non in subsidium belli, nihilominus contrarium tenendum est, universali Ecclesiae consuetudine. Ita Sanchez in Decalog. tom. 1. lib. 4. c. 40. num. 6. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 13. num. 104. Clavis Regia lib. 6. cap. 11. num. 35. Bonacin. tom. 2. disp. 4. de voto, quest. 2. punct. 7. §. 4. num. 4. & 11. & quamvis haec reservatio non sit expressa in iure; tamen sicut reservatio potest per consuetudinem auferri, ita etiam induci potest, & ista reservatio bene colligitur ex citata extravaganti Dominici de remissionibus, ubi fertur excommunicatio contra eos, qui praetextu facultatum summi Pontificis haec quinque vota commutant. Ita Clavis Regia cit. num. 38. Suar. lib. de voto c. 21. qui bene observant, quod in dicta extravaganti solum fit mentio de commutatione, non vero de dispensatione; in penis autem non est facienda extensio ad diversa.

Loquuntur tamen de voto absoluto, quia si sit ad tempus, certum est posse Episcopum dispensare, imo & potest dispensare in voto castitatis, seu Religionis penali, seu condicionali etiam adimplera conditione, verbi gratia fecit quis votum castitatis, vel Religionis, si ab hac infirmitate liberetur, postquam evasi periculum potest votum ab Episcopo dispensari. Ita Sanchez cum multis lib. 8. de Matrim. disp. 10. num. 13. & tom. 1. in Decalog. lib. 4. cap. 40. num. 99. Rodriguez tom. 1. quest. 63. art. 7. Clavis Regia lib. 6. citato cap. 11. num. 72 Petrus de Ledesma tom. 2. tractat. 10. cap. 8. num. 3. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto cap. 23. num. 1. & 6. & multi alii, quos citat ac sequitur Trullench. in bullam cruciatam, lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. num. 2. Et idem dicendum est etiam de votis iuratis, ac etiam de confessore electo per Bullam Cruciatam, seu Jubilaeum, quod in tali voto possit dispensare, ut cum multis tenet Illustrissimus Dominus Acuña in explicatione Jubilaei, in quodam additamento in exordio.

Ratio hujus rei est, quia reservatio est odiosa, ergo est restringenda ad rem simpliciter talem, atqui votum penale, seu conditionale, etiam adimplera conditione, non est votum absolutum, & ex perfecto amore Dei,

Dei, sed tantum ex amore evadendi periculum ergo non est votum simpliciter, cum deficiat a perfecta ratione voti, ergo non venit inter vota reservata Pontifici.

14. Dices posita conditione votum manet absolutum, ergo non potest dispensari ab Episcopo. Respondetur, quod quamvis vota, posita conditione, censentur absoluta secundum se, non tamen sunt absoluta, quoad radicem, ex qua processerunt, est enim in illis imbibita illa radicalis imperfectio, quia non sunt emissa directe ex amore virtutis, sed tanquam poena peccati, ac mali praesentis, quae imperfectio etiam posita conditione manet.

Quoad iuramenta.

15. Quantum ad iuramenta, possunt dispensare Episcopi, & alii Praelati, quasi Episcopalem jurisdictionem habentes, exceptis iuramentis reservatis Summo Pontifici, ut sunt iuramenta, quibus confirmantur statuta Collegiorum, Academicorum, & bonorum Ecclesiasticorum. Item iuramenta, quibus astringuntur Domini temporales, ut Reges, Duces, Marchiones, Comites. Item Praelati Ecclesiastici, ut Episcopi, & superiores Ecclesiarum. Item iuramenta, quae in rebus arduis interponuntur. Et ratio est, ne huiusmodi bona facile dilapidentur, & optime tradit Sotus hanc regulam generalem, §. de iustit. quest. 1. art. 9. Quoties statum iuratum confirmatum a Papa; iuramentum eidem Pontifici est reservatum. Ita Sanchez lib. 3. in Decalog. cap. 19. num. 7. Azor, p. 1. lib. 11. cap. 19. post questum. Reginald. lib. 18. num. 68. Bonacin. disp. 4. de leg. quest. 1. punct. 17. & hoc maxime postulat commune bonum.

QUESTIO IV.

De potestate Episcopali ad dispensandum quoad irregularitates, & explicatur quid sit occultum?

SUMMARIUM.

- 16 Quae sint irregularitates.
17 Episcopi potest dispensare in omni irregularitate ex delicto occulto, & num. 18.
19 Et etiam irregularitates ex haeresi occulta, & num. 20.
21 Explicatur quid sit occultum, & n. 22.
23 Haec facultas committenda Vicario ad locum deputato, & n. 24.
25 Eadem potestas convenit Archiepiscopo, dum visitat.
16. Quantum ad irregularitates, nota quod irregularitates sunt undecim, sex ex defectu, quinque ex delicto. Irregularitates ex defectu. Primò, est ex defectu rationis, scientiae, & fidei. Secundò, ex defectu corporis, quia caret oculo, vel digito. Tertio, ex defectu naturalium quia est illegitimus. Quarto, ex defectu gratiae, quia non habet requisitam ad ordines. Quintò, ex defectu Sacramenti, id est

bigamia, de qua egi supra resol. 19. & haec est triplex. Prima & vera, quae confurgit ex duplici matrimonio, quando quis habuit duas uxores. Secunda, & interpretativa, quando quis contraxit cum corrupta, verbi gratia, vidua. Tertia, & similitudinaria, quando quis post votum solemne, vel sacrum ordinem contraxit matrimonium cum aliqua, Sexto, defectu lenitatis, verbi gratia, homicidio; dicuntur irregularitates ex defectu, quia deficit homo a Christo, qui est primum exemplar in ordine Ecclesiastico.

Irregularitates ex delicto sunt quinque. Primò, ex iteratione Baptismi. Secundò, ex indebita susceptione & usu ordinis, ut verbi gratia, si excommunicatus suscipiat, vel administret ordines. Tertio, ex actu infidelitatis, seu haeresis, nam Haeretici, Apostatae a fide, eorum fautores, & defensores sunt irregulares, etiam si sint occulti. Quarto, oritur ex infamia, quae est prava opinio de vita, & moribus alienius, haec autem oritur ex sententia data in crimine Sodomiae, Haeresis, & similibus. Quintò, ex homicidio, ac mutilatione illicitè facta.

Hoc posito, Episcopi possunt dispensare in omni irregularitate ex delicto occulto, seu non deducta ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario, ita expresse Concilium Trident. sess. 24. c. 6. de Reformat. Unde Episcopus potest dispensare in ea, quae confurgit ex mutilatione occulta. Ita Molina, disp. 70. num. 19. & 79. Fillicius, tract. 120. cap. 4. num. 9. Suar. de censur. disp. 44. sect. 4. num. 35. & multi alii, quos citat, ac sequitur Bonacin. tom. 1. disp. 7. quest. 4. punct. ultimo, num. 11. Ratio est, quia Tridentinum dat facultatem dispensandi in omni irregularitate occulta, excepto homicidio.

De irregularitate ex Haeresi.

19. An vero possit Episcopus dispensare in irregularitate contracta ex haeresi occulta, tam circa usum ordinum susceptorum, quam circa susceptionem ipsorum ordinum, quando delictum est occultum? gravis est quaestio, & si multi & gravissimi negent, ut retuli supra Resol. 20. quest. 1. num. 3. Alij contra, & magis notae affirmant posse dispensare, ut Sanchez, tom. 1. in Decalog. lib. 2. cap. 11. num. 17. ait esse probabilissimum. Henriquez, in summa Henriq. lib. 6. c. 14. num. 7. litter. M. Avila de censuris 2. p. cap. 7. disp. 5. dub. 6. §. Prima Conclusio. Porrel, in Additionibus ad Dubia Regularia verb. Episcopus, num. 1. Fillicius tract. 120. cap. 3. num. 246. Rodrig. Petrus de Ledesma, Lorca, Sa, Veiga, quos citat, ac sequitur Illustrissimus Dominus Bracharens, in explicatione. Jubilaei, cap. 10. dub. 7. num. 18. & sapientissimus, M. Antonius de Souza, in expost. Bullae coene, disp. 100. n. 7. & alii multi, quos citavi Resol. 20. quest. 1.

Et ratio est, quia Tridentinum citato loco dat facultatem Episcopis dispensandi in omni irregularitate, proveniente ex delicto occulto; atqui irregularitas ex haeresi occulta provenit ex tali delicto occulto, ergo cum sit occulta poterit dispensari ab Episcopo. Nec obstat dicere, quod haec facultas sit ablata per bullam Coenae quae quotannis legitur; nam praeter ea,

quæ dixi, cit. q. 1. Bulla Cæne solum derogat facultatem absolvendi, non vero dispensandi, de qua nos hic agimus, ac proinde in penis non est faciendæ extensio ad diversa. De hac re vide quæ dixi supra Resol. 20. quest. 1. Ubi argumenta adversariorum posui, ac solvi.

21. Portel. Fagundez.

Nota circa hanc rem, quid sit occultum. Portel, in Additionibus ad Dubia Regul. Verb. Dispensare num. 9. Fagundez in præceptis Decalog. tract. lib. 1. cap. 8. num. 32. 33. Dicitur quod si hæresis sit nota quinque, vel sex personis, vel sex complices habeat adhuc dicitur occulta, & ab illa adhuc Episcopi poterunt absolvere. At Navar. in Manual. cap. 27. num. 154. in fine, vers. Undecim Toletus, in summa lib. 1. cap. 88. num. 5. Vivald. in caudalibro rit. de irregularit. num. 315. Sayrus, de censur. lib. 4. cap. 7. num. 315. Suar. tom. 4. de penit. disp. 2. sect. 2. num. 2. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 6. Veiga, Emmanuel Rodrig. Zerola. Azor. & alii in magno numero, quos refert, & citat Bonacina in Collectanea, ad Trident. sess. 14. cap. 6. ad Verbum ex occulto, qui omnes dicunt illud reputari occultum, quod non est notorium apud omnes, etiam si possit probari per aliquos testes, sufficit enim non esse divulgatum, & quod possit aliqua tergiversatione celari, etiam si delictum fuisset detectum ad forum contentiosum, vel ex defectu probationis, vel ob instantiam partis Judex absolvit reum per sententiam definitivam, adhuc res manet intra terminos occulti, ut ex Covarr. ac aliis probat Sanchez, de matrim. lib. 8. Imo si delictum fuerit publicum in uno loco, in altero occultum, ubi petitur dispensatio, & non est moraliter spes, ut publicetur ibi, reputatur ut occultum, prout opponitur publico. Ita Sanchez, Suarez, Avila, Fagundes, quos citant, ac sequuntur Vidal. de casibus reservatis Inquisit. 1. num. 101. Candid. cit. dub. 9. circa occultum vide supra Resol. 37. quest. 2.

Navar. Toletus. Vivald. Sayrus. Suar.

Veiga. Rodrig. Zerola. Azor. Barbosa.

Vidalius.

22.

Circa quod nota primò Episcopum in prædicto casu posse committere absolutionem, non ad suum Vicarium absolute, sed ad Vicarium, vel Confessorem specialiter ad talem casum hæresis deputatum, nam ita requirit Tridentinum, ut contra Suarez, tom. 4. disp. 30. sect. 2. num. 9. & 25. probat Henriq. lib. 6. cap. 14. num. 7. in Glossa, lit. r. O. Garcia, disp. 11. cap. 10. num. 81. Ugolinus, de irregularit. cap. 36. num. 5. in principio, & cum aliis multis, Barbosa, de potestate Episcopi, p. 2. Allegat. 40. à principio.

Garcia. Ugolinus.

23.

Nota etiam contra Henriquez, lib. 14. cap. 20. §. 20. in fine, & Avilam de censur. p. 7. disp. 10. dub. 6. Episcopum posse dictam absolutionem, & dispensationem dare suo subdito in absentia, etiam si talis subditus sit extra Diocesim, nam cum Concilium dicat, subditos in sua diocesi, hoc est sua diocesi. Ita Rodriguez, in summa tom. 3. cap. 3. num. 3. Salzedo, in praxi Episcopos. p. 2. cap. 6. num. 28. Suarez, de censur. disp. 41. sect. 2. num. 10. & 12. Bonacina, de censur. disp. 1. quest. 3. punct. 2. num. 1. vers. & disp. 7. quest. 7. quest. 5. punct. 1. num. 4.

Rodrig. Salzedo.

Bonac.

24.

Nota tertio Episcopum dictam absolutionem, & dispensationem posse impertiri extra Sacramentum Confessionis, nam per illam

particulari, in foro conscientia, non intelligitur forum Sacramentale, audita confessione, sed tantum denotatur, ut absolutio in foro externo non proficit, si accidat hæresim ad iudicium externum deduci. Ita Homobonus de examine Ecclesie, p. 1. tract. 5. quest. 31. & alii multi, quos citant, ac sequuntur, Sanchez in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 21. Diana p. 1. de Absolut. Hæresis, Resol. 2. ad finem.

Homobonus Sanchez. Diana.

Nota quartò hanc eandem potestatem convenire Archiepiscopo dum visitat Diocesim suffraganeam, ac tenent Sayro, Clav. Regia, lib. 6. cap. 11. num. 79. Henriquez, in summa lib. 14. cap. 18. num. 3. Suar. tom. 4. de penit. sect. 2. num. 8. Avila Sanchez, & alii, quos citat, ac sequitur Bonacina, citat disp. 1. quest. 3. punct. 1. num. 3. Barbosa, de potest. Episcopis Alleg. 39. num. 19.

25. Clav. Reg. Henriq.

Suar. Avila. Bonacina. Diana.

QUESTIO V.

Potestas Episcopalis ad dispensandum quoad ea, quæ pertinent ad matrimonium.

SUMMARIUM.

- 26 In impedimento occulto quando est difficultas recursum ad Papam, Episcopus potest dispensare.
- 27 An si matrimonium fuit celebratum mala fide an tunc valeat dispensare Episcopus, alii qui negant.
- 28 Alij probabiliter affirmant.
- 29 Etiam, Episcopus in casu urgente potest dispensare ante matrimonium contractum.
- 30 Non vero si adest Legatus.
- 31 Episcopi possunt dispensare ad petendum debitum.

In impedimentis dirimentibus solus Papa potest dispensare ante matrimonium celebratum; ac post celebrationem illius saltem bona fide unius publice factam, si impedimentum est occultum, & separatio conjugum nequit fieri sine magna fama iactura, ac scandalo, aliove magno detrimento, & non est facilis ad summum Pontificem recursum, vel ad alium habentem ad id potestatem, si est periculum in mora, tunc bene potest Episcopus dispensare, Ita Sanchez, de matrim. lib. 2. disp. 40. num. 4. Pontius, de matrim. lib. 8. c. 13. n. 4. Tannerus, tom. 4. disp. 8. quest. 4. dub. 9. n. 162. Rebellen, p. 2. lib. 3. quest. 5. Præposit. num. 20. Bonacina, de matrim. quest. 3. punct. 15. num. 4. Præpositus, in 3. p. quest. 8. de dispensationibus matrim. dub. 2. num. 12. Ochagavia, de Sacram. tract. 5. de matrim. quest. 2. num. 7. Villalobos, in summa tom. 1. tract. 14. difficult. 2. §. 2. 4.

26.

Sanchez. Pontius. Tannerus. Rebellen. Bonacina. Præposit.

Ochagavia. Villalobos.

27.

Et addunt citati Auctores, quod si Sacramentum celebratum sit mala fide ex parte unius quod tunc non potest Episcopus dispensare. Et ratio est, quia mala fide contrahens, indignus est, cui favor huiusmodi concedatur, ergo non potest presumi tacita concessio summi Pontificis, ut Episcopus in casu dispenseret, quod

Quoad debitum.

Quantum ad petendum debitum; pro quo nota, quod ex copula licita oritur impedimentum dirimens matrimonium usque ad 4. gradum; unde per copulam licitam habitam cum propria conjugæ, contrahitur impedimentum, ut alter post illius obitum nequeat contrahere matrimonium, cum consanguineo, vel consanguinea usque ad quartum gradum ex copula verò illicita oritur impedimentum usque ad secundum gradum ex Trident. sess. 24. c. 4. de matrim. Unde qui post contractum matrimonium fornicatus est cum consanguinea in tertio, vel quarto gradu; & similiter qui post contractum matrimonium cognoscit consanguineam uxori in tertio, vel quarto gradu, sine illo impedimento potest petere debitum. Ita Henriquez, lib. 12. c. 10. Petrus de Ledesma, de matrim. quest. 55. art. 3. Sanchez lib. 7. disp. 67. num. 8. Bonacina, de matrim. quest. 3. punct. 1. n. 6. & 19.

31.

Henriq. Ledesma. Sanchez. Bonacina.

Quando verò cognoscitur consanguinea uxoris in primo vel secundo gradu datur impedimentum petendi debitum. Dubitatur tamen an Episcopus possit in hoc dispensare? Aliqui negant ducti ex 6. Transmissa, de eo, qui cognoscit consanguineam, ubi tale jus petendi debitum reservatur, & in nullo alio loco conceditur Episcopo, ergo nequit Episcopus dispensare, cum inferior non possit mutare legem superioris.

32.

33.

Nihilominus contraria sententia est, & habetur in praxi, Episcopi passim dispensant ad petendum debitum; ita cum multis tenet, ac testatur, Sanchez, lib. 8. de matrim. disp. 12. num. 13. ubi plura viginti quatuor Auctores citat, item tenent Toletus, lib. 5. summa cap. 12. num. 6. Rodriguez, tom. 1. summa, edit. 2. cap. 24; num. 12. M. Cornejo, de matrim. disp. 7. dub. 16. num. 3. & ratio est universalis Ecclesie consuetudo, quæ potest, & est sufficiens ad introducendum jus.

Sanchez. Toletus. Rodriguez. Cornejo.

QUESTIO VI.

De multis aliis rebus esto superveniat debitum, in quibus Episcopus valet dispensare.

SUMMARIUM.

- 34 Multa sunt in quibus Episcopus valet dispensare.
- 35 In dubio an quis indigeat dispensatione, Bonacina utitur distinctione.
- 36 Si homo dubitat an egeat dispensatione, potest deponere dubium, possessio stat pro libertate.
- 37 In dubio an res egeat dispensatione, senendum non indigere.

34.

Conveniunt Doctores, quod multi sunt casus, in quibus potest Episcopus dispensare in lege superioris ex jure, vel ex ejus potestate. Primò in diebus festis, in jejuniis, in recitatione

quod confirmatur ex Concilio Trident. sess. 24. c. 5. de reformatione. Matrim. ubi dicitur; si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere presumpserit, separetur, & spe dispensationis consequenda careat.

28. Moscolus. Henriq.

Tamen Moscolus tract. 10. c. 1. n. 22. quod etiam antea docuit. Henriquez, lib. 12. c. 3. n. 2. affirmant posse dispensari ab Episcopo, nam Episcopus in sua diocesi de jure divino potest, quidquid potest Papa in toto orbe; & quamvis ejus potestas possit à Papa limitari, & de facto in hoc limitata sit; non tamen in omnibus casibus adhibeat limitari, sed tantum in ordinariis, quando vere datur periculum animarum, præsumitur Papam velle quod Episcopus suam jurisdictionem exerceat & dispensando remedium adhibeat, sic enim decet Patrem, Pastorem, ac bonum dispensatorem. Et cum hac limitatione interpretatur Tridentinum, nam etiam Deus (ait ipse) orohibet homicidium, quod tamen permittit in necessariam defensionem, & quemadmodum Concilium loco citato, prohibens dispensationem, cum taliter contrahentibus, tamen Pontifex, quando sibi videtur congruum, dispensare valet, sic etiam ex eius benigna pietate, ac clementia, quando urget gravis necessitas ad evitandam infamiam, incontinentiam ac grave scandalum, & non est facilis recursum ad Pontificem, tunc videtur commissa Episcopo jurisdictio ad dispensandum, ne animæ desperent, quod tamen faciendum est cum multa diligentia, & magna cautela. Hanc sententiam judicat Villalobos, citatus probabiliter, dum contrariam dicit probabiliorē, & mihi etiam videtur probabilis in aliquo raro, & urgenti casu. Faventque huic sententia Glossa, Cardinalis, Hostiensis, Alexander, in cap. Quia circa de consanguinitate, Dicastillus, de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 8. dub. 4.

Villalobos.

Glossa. Cardinalis. Hostien. Alexand. Dicastil. 29.

Potest etiam Episcopus dispensare in impedimento dirimente ante contractum matrimonium; ut si sponsa mane ad confessionem accedens, quando omnia jam parata sunt ad nuptias publicatas, eadem Vespere celebrandas, quæ sine gravi scandalo, ac infamia omitti non possunt, inveniatur impedimentum dirimens habere, in hoc casu dispensare potest Episcopus, quia impedimenta sunt de jure humano, & eadem ratio, ob quam Episcopus dispensare potest matrimonium, militat etiam antea, Ita cum multis Sanchez, de matrim. lib. 2. cap. 10.

Sanchez.

30.

Diana.

Dicastill.

Difficultes est si adest Legatus vel Nuntius, an tunc possit Episcopus dispensare: utramque sententiam jam probabiliter dicit Diana, p. 11. tract. 8. Resol. 3. §. 6. sed difficultas est; tamen negatiavam partem tutiorem dicit, ut tenet Dicastillus, de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 8. dub. 4. num. 53. quia Episcopus solum potest in tali casu dispensare ratione necessitatis urgentis, sed quando adest alius, qui potest dispensare, cessat necessitas; ergo pro tunc dum adest Legatus Pontificis, non censetur, quod ipse, alteri, seu Episcopo concedat talem facultatem sed tantum suo Delegato, qui ex vi suæ delegationis habet, ut vicies teneat Pontificis, & tunc cessat omne animarum detrimentum.